

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

REMISSVAR (Ju2016/01307/L7)
**Lagrådsremissen Begränsningar av möjligheten att få
uppehållstillstånd i Sverige**

Saco har beretts tillfälle att yttra sig över Justitiedepartementets utkast till lagrådsremiss angående begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. I detta remissvar kommenterar Saco valda delar av förslaget utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv med fokus på akademiker.

Sammanfattning av Sacos synpunkter

Saco menar att förslaget kommer att försämra nyanlända akademikers förutsättningar att etablera sig inom ett relevant yrke. Saco ser därutöver en betydande risk att möjligheten att få ett permanent uppehållstillstånd (PUT) vid egen försörjning kommer att leda till missbruk och utnyttjande på svensk arbetsmarknad. Slutligen saknas genomgående konsekvensanalyser och många och viktiga frågetecken lämnas obesvarade. Mot bakgrund av ovanstående avstyrker Saco förslaget.

Risk för inlåsnings och dålig matchning

Förslaget innebär att en majoritet av de asylsökande som beviljas uppehållstillstånd får ett ettårigt uppehållstillstånd. Mot bakgrund av att egen försörjning föreslås vara en förutsättning för ett permanent uppehållstillstånd ska etableringsplanerna och dess insatser i stor utsträckning inriktas på arbete.

För de nyanlända akademikerna kommer en ettårig etableringsplan inriktad på arbete, ihop med möjligheten att få ett permanent uppehållstillstånd vid egen försörjning, innebära starka incitament att ta första möjliga arbete. Nyanlända med hög utbildningsnivå och efterfrågad kompetens kommer därmed sannolikt fastna i dåligt matchade jobb, samtidigt som de konkurrerar ut den arbetskraft som är bättre matchad för dessa jobb.

Den tvååriga tidsgränsen som gäller för etableringsplanerna i dag är i vissa fall redan för snäv för att kunna ta sikte mot etablering i ett kvalificerat yrke. Detta tydliggjordes av Sveriges läkarförbund, som under ett antal år verkade som etableringslots, men trots sin expertis inte lyckades lotsa nyanlända läkare genom systemet tillräckligt snabbt.

Tiden är en viktig faktor för en lyckad etablering på arbetsmarknaden, framför allt för akademiker vilka kommer med ett stort humankapital som riskerar att försämrans om det inte kommer till användning. Saco anser därför att etableringsplanerna ska kunna ta sikte på en för individen relevant väg till arbetsmarknaden, även om denna sträcker sig längre än ett år. För att minska riskerna för inlåsnings effekter bör en nyanländ som har fått ett arbete under sin kompetensnivå även kunna få fortsatt hjälp från Arbetsförmedlingen.

Risk för missbruk och utnyttjande

De tillfälliga uppehållstillstånden (TUT) ska enligt förslaget omvandlas till permanenta för de personer som har egen försörjning i form av arbete eller näringsverksamhet. Saco ser här risker för ett organiserat missbruk och utnyttjande.

När regeringen senast såg över regelverket för arbetskraftsinvandring uppgav Migrationsverket i sitt remissvar att det förekom ett omfattande missbruk av regelverket. Då det aktuella förslaget gäller människor som har flytt från krig och förföljelse, istället för människor som sökt sig till Sverige för att arbeta, medför det en ökad utsatthet och ett än starkare beroendeförhållande till arbetsgivaren. Inga incitament att rapportera missförhållanden finns heller, då uppehållstillståndet riskerar att dras in om det visar sig att lagens krav inte har följts.

Migrationsverket får också, utöver uppgiften att pröva en stor del av de tidsbegränsade uppehållstillstånden flera gånger, i uppdrag att kontrollera att skenanställning inte föreligger och att anställningsvillkoren följer lagens krav för den som ansöker om PUT. För detta tillförs inga nya medel, vilket signalerar en låg ambitionsnivå från regeringen samt i praktiken omöjliggör för Migrationsverket att fullgöra sina arbetsuppgifter.

Många viktiga frågetecken kvarstår

Det aktuella förslaget lämnar ett stort antal viktiga frågor obesvarade, bland dessa kan nämnas följande:

- Kommer det finnas möjlighet att delta i regeringens snabbspår i de fall dessa sträcker sig längre tid än uppehållstillståndstiden?
- Kommer subventionerade anställningar att utgöra grund för PUT?
- Hur ska tillvaron under ansökan om förlängning av TUT samt ansökan om PUT betraktas? Är individerna asylsökande eller nyanlända under denna tid och vilken rätt till bland annat etableringsaktiviteter och ersättning gäller?

- Hur ska övergången från barn till vuxen hanteras, då ensamkommande från och med 18 års ålder möts av ett nytt regelverk och behöver egen försörjning för att få stanna om skyddsbehov inte kvarstår?
- För en näringsidkare ska ett tillfälligt uppehållstillstånd omvandlas till ett permanent om verksamheten följer gällande bestämmelser, t.ex. redovisnings- och skattebestämmelser. Kommer detta innebära att alla som startar ett företag som följer gällande bestämmelser får PUT? Vilken myndighet får i uppdrag att kontrollera efterlevnaden? Kommer dessa kontroller, i likhet med Migrationsverkets granskning av förvärvsarbetande, också granska om det rör sig om skenföretag?

Saco anser avslutningsvis att systemen för den humanitärt motiverade flyktinginvandringen och den arbetsmarknadsrelaterade arbetskraftsinvandringen måste hållas åtskilda för att det ska finnas legitimitet för bådadera. Det aktuella förslaget leder till en uppluckrad gränsdragning systemen emellan som exempelvis innebär att de fackliga organisationerna, genom att de ska yttra sig över de anställningsvillkor som ligger till grund för att omvandla TUT till PUT, får en betydande roll i det beslutsunderlag som avgör huruvida individer med skyddsbehov ska få stanna permanent och ges möjlighet till familjeåterförening.

Remissvar från medlemsförbunden Akademikerförbundet SSR, Sveriges Ingenjörer och Sveriges Psykologförbund biläggs.

Sveriges Akademikers Centralorganisation

Robert Boije

Josefin Edström